

Svezak 79 sadržava veliku historijsku raspravu N. De Baumgarten-a »Sveti Vladimir i obraćenje Rusa« str. 1—135. Svezak 80 za septembar iznosi studiju J. Markwarta: Die Entstehung der armenischen Bistümer, kritische Untersuchung der armenischen Ueberlieferung«. Izdanje je priredio nakon smrti Markwartove J. Messina S. I. — U 81. svesku iznosi H. Koffler S. I. raspravu »Die Lehre des Barhebräus von der Auferstehung der Leiber«. — U 82. svesku napisao je De Jerahanion S. I. »Vjesnik kršćanske arheologije III Rim—Orient, Slavenske Zemlje«. — U 84. svesku izdao je G. Hofmann »Griechische Patriarchen und römische Päpste, Untersuchungen und Texte III. Theophanes III. Patriarch von Jerusalem und Papst Urban VIII«. U 85. svesku preveo je i bilješke dodao S. Euringer tekstu »Die beiden gewöhnlichen äthiophischen Gregorius-anaphoren«, koji je izdao prema rukopisima O. Lofgren.

Dr. Jaroslav Pasternjak. Kratka Arheologija zapadno-ukrajinskih zemalja (izdanje »Bogoslovije«, Lavov 1932. str. 1—95.) Raspravu je izdalo »Bogoslovsko naučno društvo«.

Zamojski sinod. — Statistika istočne katoličke crkve.

»Dobrij Pastir« izdaje grkokatolička peremišljaska i stanislavovska biskupija, uređuju: dr Bojčuk i Onufrije Orskij. Revija je posvećena dušpastirskim i ostalim crkvenim pitanjima. Adresa: Stanislavov ul. Lipova 11, pretplata na godinu 10 zloti. U drugom svesku 1932. nalazi se na uvodnom mjestu enciklipa pape Pija XI. »Caritate Christi«, zatim urednik Ornski piše članak »Kapitalizam i marksizam u svijetlu enciklike Lava XIII. Quadragesimo anno«; I. Lub: »Značenje zamojskoga sabora u istoriji unije«. Provincijalni sinod sjedinjene crkve u Zamošču održavao se godine 1720. Predsjedao je tadanji papinski nuncij na poljskom dvoru Grimaldi, a prisustvovali su: mitropolit Lav Kiška, episkop Vladimírski i Bresta i ujedno arhimandrit manastira Suprasla, grof Vihov Vihovski, egzarh i biskup Lucka i Ostroga, F. Hrebnicki, nadbiskup Polocka, Atanzije Šepticki, lavovski biskup, Josip Levicki, episkop Helmski, Jeronim Ustricki, episkop Peremišlja, Teofil Godebski, episkop Pinska i Turova i nadbiskup L. Sokolinski, nadbiskup Smolenska. Osim biskupa prisustvovao je saboru vasilijanski protoarhimandrit Zavadski, osam arhimandrita, 129 svjetovnih svećenika: dekana, starješina samostana, kanonika, profesora i drugih. Osim toga su bila i dva svjetovnjaka kao delegati stavropigijskoga instituta u Lavovu Laskovski i Česnikovski. Sabor je održao tri svečane sjednice: 26. VIII., 1. IX. i 17. IX. Izdao je u 19 poglavlja svoje zaključke o »katoličkoj crkvi«, u kojem naglasuje primat riječima Sv. Irineja, filioque, spominjanje pape kod liturgičnih čina; o propovijedanju riječi božje i katekizmu; o sakramentima; specijalno o Euharistiji; o služenju liturgije; o sakramentu pokore; o posljednjoj pomasti; o sakramentu redjenja; o pravima i dužnostima mitropolita, episkopa, protoprezbitera i dekana i t. d. Saboru se mnogo prigovara, da je

latinizirao grčki obred. Što se tiče izmjena, koje su učinjene u obredu, pravo kaže dr. Peleš, da to nije ništa nova u istočnoj crkvi, jer su takve izmjene više puta u historiji učinjene. I prijatelj i neprijatelj, koji prouči odluke sinoda, da će morati priznati, da on znači veliku epohu u razvitku grkokatoličke crkve (Die Geschichte der Union II, 445). — U drugom broju »Dobroga Pastira« god. 1932. iznosi dr. V. Kušnir članak »Kriterij i horizont kršćanske sociologije naših dana«. — U trećem svesku iste godine nastavljaju Orskij i Lub svoje članke iz drugoga sveska. Osim toga tu se iznosi statistika katoličke crkve na istoku prema »S. Congregazione Orientale: Statistica con cenni storici della Gerarchia e dei fedeli di rito orientale«, tipographia pollyglotta Vaticana 1932.« — Papa Grgur XIII. (1572—1585), poznati reformator kalendara, osnovao je prvi za istočne katolike »Congregatio de rebus Graecorum«. Nedugo iza toga papa Klement VIII. promijenio je ime ove kongregacije u »Congregatio super negotiis fidei et religionis catholicae«, pa joj je povjerio poslove ne samo istočne katoličke crkve nego i drugih naroda. Tako je ta ustanova imala one iste zadaće, koje je kasnije imala kongregacija de Propaganda osnovana 1622. po Grguru XV. Ali de Propaganda nije bila kadra rješavati sva teška pitanja, pa su tako unutar nje bile osnivane komisije za rješavanje specijalnih pitanja, tako komisija »Super dubiis Graecorum«, pa onda komisija »Super correctione Euchologii Graecorum«. Tako je to ostalo sve do pape Pija IX. koji je god. 1862. osnovao stalnu instituciju »S. Congregatio de Propaganda pro negotiis ritus orientalis«, ali je prefekt vazda bio i prefekt Propagande. Papa Benedikt XV. osnovao je 1917. neovisnu kongregaciju pod nazivom »Congregatio pro ecclesia orientali«. U toj kongregaciji, kojoj na čelu stoji sam papa, nalazi se nekoliko kardinala, od kojih je jedan sekretar. Do sada su bila tri sekretara: Marini, Tači i Sinčero. Važna je funkcija i asesora, koju je do sada vršio Papadopulos i Čikoniani. Istočni sjedinjeni katolici pripadaju pet skupinama obreda: aleksandrijski, antiohijski ili sirski, jermenski, bizantijski ili grčki i haldejski ili siro-haldejski. Pod skupnu aleksandrijsku spadaju Kopti, kojih ima sjedinjenih 32.000, a nesjedinjenih 989.000; Etiopljani ili Abesinci, kojih ima sjedinjenih 29.000, nesjedinjenih 2.700.000, 300.000 muhamedanaca i oko 100.000 pogana. U skupinu antiohijsku ili sirsku spadaju Malankarci, kojih na čelu sa mitropolitom Mar Ivaniosom i episkopom Mar Teofilom ima do 9.000, dok ih je nesjedinjenih 300.000; Maroniti, kojih ima 366.000 sa jednim patrijarhom i 14 episkopa; Sirci, kojih ima 71.000, nesjedinjenih 200.000. Skupina armenskoga obreda ima vjernih 99.000 sa jednim patrijarhom i 10 episkopa, nesjedinjenih 500.000. Skupina obreda Kaldejskoga ima među Haldejcima 71.000 vjernika sa patrijarhom i sedam episkopa; među Malabarcima 533.000 vjernika sa jednim mitropolitom i tri episkopa, nesjedinjenih 400.000. Skupina obreda bizantinskog ili grčkog među Albancima ima samo neke misije, dok su svi ostali nesjedinjeni (172.000); među Bugarima 6.000 sjedinjenih; među Gr-

cima oko 3.000; među Albancima u Italiji 50.000; u Jugoslaviji 54.000; među Melhitima 167.000; među Rumunjima 1.395.000; među Madžarima 142.000 (pomadžareni Rusini i Rumunji!); među Ukrajinacima 3.600.000.

»**Irenikon**«, izlazi svaka dva mjeseca, redakcija i administracija u samostanu D'Amay-Sur-Meuse, Belgija, tom IX. za septembar i oktobar 1932. Na prvom je mjestu članak A. Ivanke »Orijent i Okcident, doprinos za problem raskola«; Bolton piše zanimivi članak »Posljednja večera u tradiciji grčke liturgije« (La cene d'apres la tradition liturgique grecque). T. Becquet piše članak na trećem mjestu »Manastir Hosios Lukas«. Iza toga donosi »Irenikon« pregleđ ruskih revija: »Put«, organ ruske religiozne misli, u kojem saraduju: Florovski, Zander, jeromonah I. Šahovski, Berdjaev, Arsenjev, Kurdjumov, Bulgakov, Frank, Zenkovski, Fedotov, Lagovski, Smolič; »Orient und Occident«, u kojem Kaubisch raspravlja o Njemačkoj kao središnjoj evropskoj vlasti, Brzoska o temi »Freiheit und Notwendigkeit«, Berdjaev »Der religiöse Sinn des Boshewismus«, Stepun »Der religiöse Sinn der russischen Revolution«; »Vestnik«, organ kršćanskog pokreta među ruskim sveučilišnim studentima, u kojem je napisao Četverikov »Uoči Nove Godine«, R. P. »Jedinstvo crkvi i politika Rima«, Dejša »Organizacija industrije i ortodoksija«, Kalinin »Putevi pravoslavnog aktivizma«, Nikitin »Dvije generacije među ruskom emigracijom«, Fedotov »Kršćanski humanizam«; »Voskresnoje Čtenije«, u kojem piše Arsenjev »Karakter vjerske svijesti«, Agricola »Saborna crkva i rimska osamljenost«, Arsenjev »Rad teološke komisije za pomirenje anglikanske i pravoslavne crkve«; »Vestnik zapadno-evropejskoj eparhiji«; »Hljeb Nebesnyj«. — U bibliografiji ističu se: M. J. Lagrange »Judaizam prije Isusa Krista« Paris 1931.; Henri Przedziecki »Djelo unije u Poljskoj«; Franz Goldschmiedt »Sowjet-Russland von sich selbst?«; William C. Withe: »So lebt der Russe«; Eugene Devaud: »Školska pedagogija u sovjetskoj Rusiji«. Kao dodatak nalazi se na koncu »Život u Isusu Kristu« od Nikole Kabasilas-a preveo na francuski S. Broussaleux.

»**Echo d'Orient**«, tromjesečna revija, redakcija Istanbul, administracija Paris, godina 1932. Od članaka u ovoj godini važniji su: Jean Deslandes: »Obligacija molenja časoslova kod Orientalaca« (129—145); V. Grumel: »Regesta carigradskih patriarha« (5—16); R. Janin: »Nova organizacija grčke crkve« (218s); V. Grumel: »Marijin mjesec u Bizantu« (257s); R. Janin: »Crkva Sv. Eufemije u Carigradu« (270s). Osim toga donosi se u svakom broju obilna kronika i bibliografija.

»**Textus ed documenta** in usum exercitationum et praelectionum academicarum«. Papinsko sveučilište Gregoriana izdaje dvije serije ovih dokumenta: filozofsku i teološku. U filozofskoj seriji izašli su do sada ovi dokumenti: De Platonis doctrina circa animam (J. Souilhe); De origine formae materialis (Hoenen); De principiis ethicae socialis (G. Jarlot); Quinque viae S. Thomae ad